

ECHINODERMATA IN BIJVANGSTEN VAN BELGISCHE VISSERS.

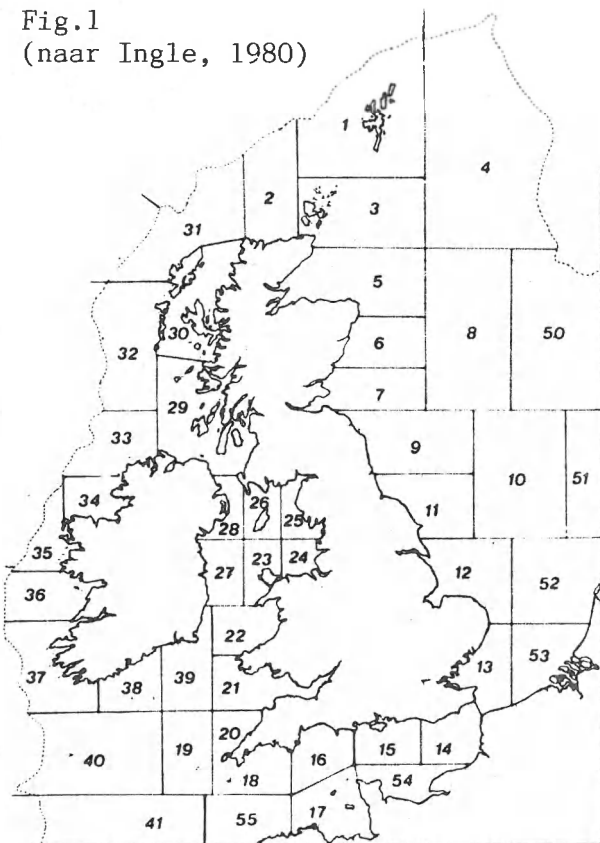
A. ANNYS

Gedurende enkele maanden reeds ben ik in de gelegenheid om wekelijks de bijvangsten van enkele vissersschepen te bekijken. De vangsten waren voornamelijk afkomstig van de volgende visgronden (fig. 1): Cork (38), Liverpool Bay (24), North Cornwall (20) en Bristol Channel (21). Ze werden aangevoerd door twee Zeebrugse schepen, beide eigendom van dezelfde reder. De vangsten waarvan in het Noordzee-aquarium te Oostende specimen bewaard worden, zijn in hoofdzaak afkomstig uit East Channel (14) en Wight (15). Ze werden geleverd door een Oostendse vissersbodem. In deze, door onze vissers als afval beschouwde bijvangsten ging mijn interesse vooral uit naar Stekelhuidigen of Echinodermata.

Ik probeer hier dan ook een kort overzicht te geven van de species welke werden aangevoerd. Alle species zijn te zien in het Aquarium, uitgezonderd *Ceramaster granularis*.

Het phylum Echinodermata omvat vier klassen, waarvan de Stelleroidea (zeesterren en slangsterren) en de Echinoidea (zeeëgels) de twee bekendste vormen. De andere twee klassen zijn die van de Crinoidea (zeelelies) en de Holothuroidea (zeekomkommers).

Fig.1
(naar Ingle, 1980)

A. Stelleroidea

Fig.2

1. Asteroidea (Zeesterren)

- *Astropecten irregularis* (Pennant): Aangevoerd van zowat alle visgronden. Een zeer interessante soort vanwege de maaginhoud, die altijd bestaat uit kleinere, intacte mollusca. Fig.2.
- *Porania pulvillus* (Müller): Op alle visgronden massaal gevangen. Grootste exemplaar 15 cm! Mortensen (1927) geeft als maximumgrootte slechts 11 cm op.
- *Ceramaster granularis* (O.F.Müller): Slechts twee exemplaren van visgronden voor de Deense en Noorse kust: Fisher (50) en Duitse Bocht (51).
- *Solaster papposus* (Linnaeus): Van overal massaal aangevoerd. De kleurvariatie is net als bij *Porania pulvillus* enorm groot. Exemplaren van Cork (38) gaan tot 20 cm. Enkele levende dieren zijn te bezichtigen in het Noordzee-aquarium te Oostende. Fig.3.
- *Henricia sanguinolenta* (O.F.Müller): Een 20-tal exemplaren werden binnengebracht (waaronder ongeveer de helft juveniel materiaal was) van het Kanaal. Momenteel leven een vijftal specimen in het aquarium. Op deze soort leeft de semiparasitaire copepode *Astrochoeres lilljeborgi*. Ze werd door ons echter geen enkele maal aangetroffen.
- *Asterias rubens* (Linnaeus): De gewone zeester. Overal aangetroffen in zeer grote hoeveelheden. Grootte ging tot 45 cm.

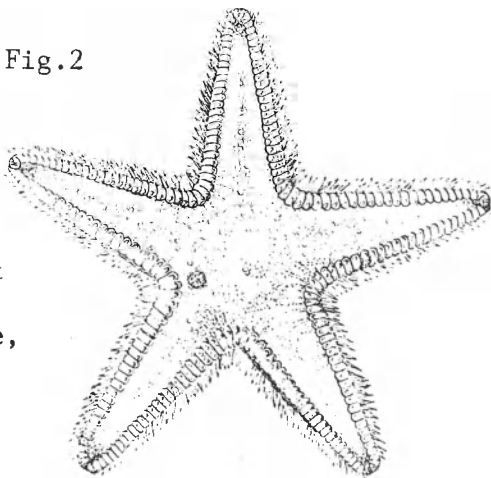
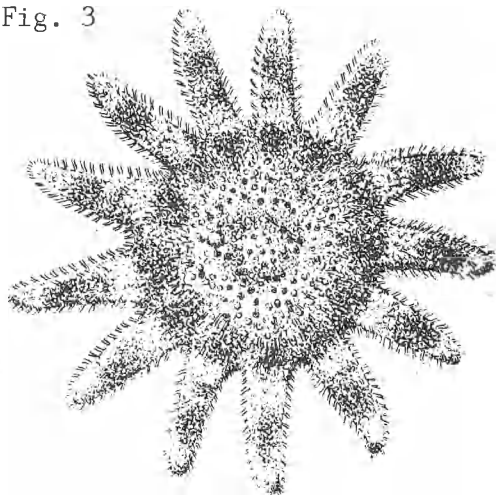

Fig. 3

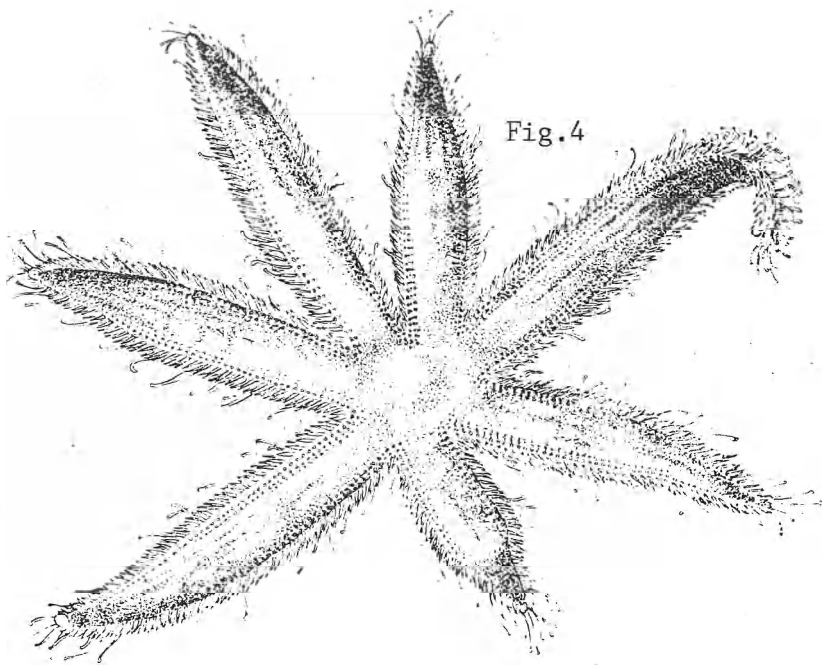

Fig.4

- *Anseropoda placenta* (Pennant): Een 40-tal exemplaren, meestal uit de zones Liverpool Bay (24), Cork (38) en North Cornwall (20).

- *Luidia ciliaris* (Philippi): Slechts tweemaal aangevoerd, eenmaal uit de Liverpool Bay (24) en eenmaal uit North Cornwall (20). Een derde exemplaar van oudere datum bevindt zich in het aquarium en komt uit het Kanaal. Van de twee recentere vondsten was de laatste volledig stuk. Deze soort leeft bijna uitsluitend van andere Echinodermata. Fig.4.

- *Echinaster sepositus* (Retsius): Verschillende exemplaren, meestal van visgronden van Zuid-Engeland (14, 15, 20). Fig.5.

- *Marthasterias glacialis* (L.): Cork (38), Liverpool Bay (24), Kanaal. Exemplaren tot 40 cm groot. De meeste waren echter beschadigd. Deze soort werpt zeer vlug zijn armen af.

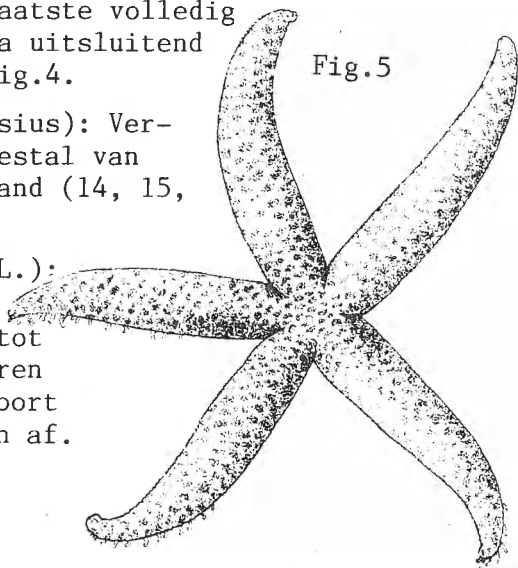
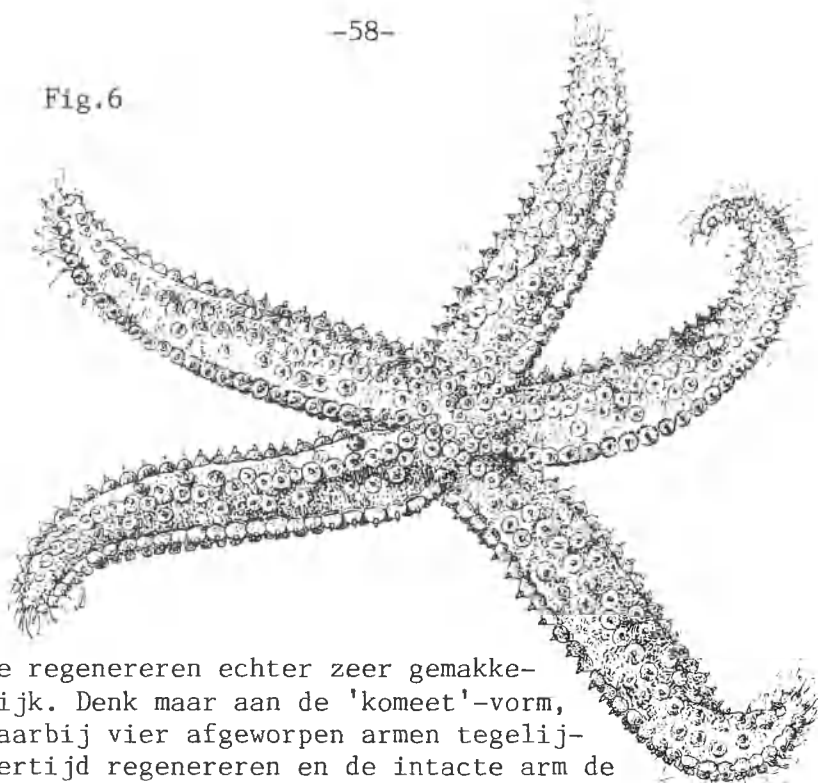

Fig.5

Fig.6

Ze regenereren echter zeer gemakkelijk. Denk maar aan de 'komeet'-vorm, waarbij vier afgeworpen armen tegelijkertijd regenereren en de intacte arm de staart van de komeet vormt. Fig.6.

2. Ophiuroidea (Slangsterren)

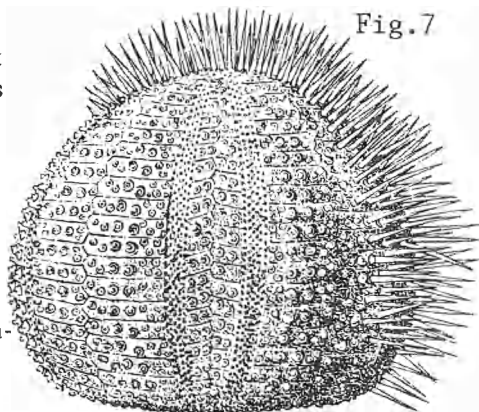
Twee vondsten van *Ophiura texturata* (Lamarck). Eén exemplaar was in perfecte staat. Beide uit de Liverpool Bay (24). Van oudere datum bereikte ons uit IJsland een gaaf exemplaar van *Ophioscolex glacialis* (Müller & Tro-schel). Volledigheidshalve wordt het hier dan ook vermeld.

B. Echinoidea (Zeeëgels)

- *Echinus esculentus* (L.): De eetbare zeeappel. Van bijna overal aangevoerd in massale hoeveelheden en verschillende afmetingen (tot 15 cm). Op enkele exemplaren werd het slakje *Pelseneeria stylifera* (Turton) aangetroffen. Fig.7.
- *Echinus acutus* (Lamarck): In grote hoeveelheden aangetroffen. De soort heeft een zeer grote vormverscheiden-

heid. In de literatuur wordt deze soort soms afgedaan als sterk gelijkend op *E. esculentus*. De vorm is echter veel hoekiger, platter en de stekels zijn veel zwaarder en dikker.

- *Spatangus purpureus* (O.T. Müller): Een drietal exemplaren van de Liverpool Bay (24). Fig.8.

C. Crinoidea (Zeelelies)

Het Noordzee-aquarium is in het bezit van een exemplaar van *Antedon bifida* (Pennant). Uit de verschillende bijvangsten werd geen enkele keer een zeelelie gehaald. R. Vanwalleghem verzekerde mij dat hij in het verleden van een visser verschillende Crinoidea heeft kunnen verkrijgen, gevangen in het Kanaal en de westkust van Engeland. Het vermoeden bestaat de gevangen zeelelies door de vissers, waarvan wij de bijvangsten wekelijks zien, over boord worden gegooid.

D. Holothuroidea (Zeekomkommers)

Tot nu toe werd geen enkel exemplaar aangevoerd. Ook hier rijst het vermoeden de eventueel gevangen exemplaren terug in zee verdwijnen.

Met dank aan de bemanningen van de onderscheiden vissersschepen die de vondsten aanbrachten.

Literatuur

Koehler, R., 1921. Faune de France, tome I: Echinodermes.

Office central de faunistique, Paris, 210 pgs.

Mortensen, Th., 1927. Handbook of the Echinoderms of the British Isles. Reprint 1977

W. Backhuys, Rotterdam, 471 p.

Wolff, W., 1975. Stekelhuidigen-Echinodermata. Wet.

Meded.KNNV, 105: 1-20.

